

Jan Dąbrowski

Otwarty dostęp do zbiorów historycznych Biblioteki Akademii Medycznej we Wrocławiu

Forum Bibliotek Medycznych 3/2 (6), 273-279

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bibliografia

Filiciak Mirosław, Danielewicz Michał, Halawa Mateusz, Mazurek Paweł, Nowotny Agata: Młodzi i Media, Nowe media a uczestnictwo w kulturze. Raport Centrum Badań nad Kulturą Popularną SWPS. Warszawa: styczeń 2010 [dostęp: 14 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://bi.gazeta.pl/im/9/7651/m7651709.pdf>

Lessing Lawrence: Wolna Kultura. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2005. [dostęp: 12 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.futrega.org/wk/>

Schneier Bruce: The Futility of Digital Copy Prevention W: Crypto-Gram Newsletter May 15, 2001 [dostęp: 14 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.schneier.com/crypto-gram-0105.html#3>

Kapsztadzka Deklaracja Otwartej Edukacji. Ku otwartym zasobom edukacyjnym [dostęp: 11 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.capetowndeclaration.org/translations/polish-translation>

Regulaminy korzystania z portalu Chomikuj.pl [dostęp: 16 maja 2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://chomikuj.pl/Regulamin.aspx>

Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Dz.U. 1994 Nr 24 poz. 83

Dr Jan Dąbrowski
Wrocław - AM

OTWARTY DOSTĘP DO ZBIORÓW HISTORYCZNYCH BIBLIOTEKI AKADEMII MEDYCZNEJ WE WROCŁAWIU

Streszczenie

Biblioteka Akademii Medycznej we Wrocławiu jako biblioteka specjalistyczna, obok najnowszej literatury z zakresu medycyny i nauk pokrewnych, gromadzi także zbiory o charakterze historycznym, które związane są z Uczelnią, historią medycyny w Polsce i na świecie. Poprzez współczesne formy kształtowania i udostępniania zbiorów bibliotecznych pragnie zaprezentować swoje kolekcje historyczne w formie otwartego dostępu - biblioteka cyfrowa, bazy własne. Umożliwiają one zapoznanie się m.in. z wybitnymi osobami, wydarzeniami, które przedstawiane są w kolekcjach o bardzo zróżnicowanych charakterze np. jako medale.

Biblioteka Akademii Medycznej we Wrocławiu poprzez współczesne formy kształtowania i udostępniania zbiorów bibliotecznych, pragnie zaprezentować własne kolekcje o charakterze historycznym. Mają one istotne znaczenie dla poznawania

dziejów, a w tym wybitnych osób czy wydarzeń, naszej Uczelni, historii medycyny w Polsce i na świecie.

Jan Mikulicz-Radecki (1850-1905)
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej

Jan Mikulicz-Radecki uznawany jest za wybitnego współtwórcę nowoczesnej chirurgii, który w latach 1890-1905 kierował kliniką chirurgiczną we Wrocławiu¹. Inspiracją do zaprezentowania jego publikacji w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej był Rok Jana Mikulicza-Radeckiego, obchodzony w 2005 roku w setną rocznicę śmierci, z inicjatywy rektorów uczelni medycznych w Polsce. Podstawą stała się publikacja przygotowana, z okazji tego jubileuszu, przez zespół pracowników Biblioteki Akademii Medycznej we Wrocławiu (Renata Sławińska, Teresa Trzcianowska-Grzywacz, Magdalena Uramowska, Andrzej Woźniak). Dorobek naukowy J. Mikulicza-Radeckiego jest bardzo pokaźny, dlatego wybór publikacji do druku nie był łatwy i w pewien sposób subiektywny. Dodatkową trudnością było także odnalezienie jego prac, które zaginęły m.in. poprzez dwie wojny światowe. Znaczna ich część znajduje się w naszej Bibliotece, czy to w formie oryginalnej czy kserokopii, co ułatwiło przygotowanie wspomnianej książki. Istotną cechą tych publikacji jest to, że Jan Mikulicz-Radecki jest w większości jedynym ich autorem. Napisane one zostały głównie w języku niemieckim, gdyż znaczną część życia spędził w krajach, gdzie ten język był podstawowym w życiu codziennym i pracy naukowej. Odnajdujemy również prace w języku polskim, np. w okresie krakowskim to na pewno 23 teksty oraz pojedyncze w języku angielskim. Ukazane artykuły umożliwiają zapoznanie się z tym niezwykłym człowiekiem i jego bardzo bogatą, szeroką działalnością zawodową, jego wkładem w rozwój różnych dyscyplin operacyjnych jak np. chirurgii przewodu pokarmowego, laryngologii czy torakochirurgii. Był on równocześnie konstruktorem licznych narzędzi chirurgicznych używanych do dnia dzisiejszego, np. w 1881 r. wraz z Józefem Leiterem skonstruowali pierwszy gastroskop, bez którego trudno sobie wyobrazić współczesną medycynę².

¹ Zob. Waldemar K o z u s c h e k : Jan Mikulicz Radecki (1850-1906). Współtwórca nowoczesnej chirurgii. Wrocław 2003

² Leszek P a r a d o w s k i : *Słowo wstępne*. W: *Jan Mikulicz-Radecki 1850-1905. Wybór publikacji*, (oprac.) Renata Sławińska [i in.]. Wrocław 2005 s. II, V-VI

Pierwsza praca związana z Janem Mikuliczem-Radeckim została zamieszczona w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej 1 grudnia 2008 r. Było to przedstawienie jego osoby poprzez zamieszczenie opisu z bazy własnej Biblioteki Akademii Medycznej we Wrocławiu: „Sylwetki zasłużonych postaci dolnośląskiej medycyny (kartoteka osobowa)”³. Jest to najczęściej przeglądana publikacja (136 wyświetleń - 31.03.2010 r.). Obecnie (stan na 31 marca 2010 r.) w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej znajduje się 78 publikacji. Na ten zbiór składają się bezpośrednio prace Wybitnego Chirurga (część z nich, to artykuły w częściach) oraz dwie publikacje o autorze. Warto dodać, że jego prace są także widoczne w Europejskiej Bibliotece Cyfrowej „Europeana”, stało się to możliwe, poprzez uczestnictwo naszej Biblioteki w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej⁴

Baza własna: „Zbiory specjalne Biblioteki AM - Medale”

³ Zob. <http://www.bg.am.wroc.pl/sylwetki/> [02.04.2010 r.].

⁴ Informacje otrzymałem od Jarosława Dybały: Redaktor Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej, Biblioteka Akademii Medycznej we Wrocławiu; zob. także <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/collectiondescription?diridis=171> [07.04.2010 r.]; zob. <http://europeana.eu/portal/brief-doc.html?start=1&view=table&query=mikulicz-radecki> [07.04.2010 r.].

Na zbiory specjalne Biblioteki Akademii Medycznej we Wrocławiu składają się kolekcje m.in. ekslibrisów, starych druków, rękopisów, fotografii, pocztówek oraz medali. Ostatnia z kolekcji została wcześniej opracowana w formie katalogu kartkowego, a następnie jako własna baza elektroniczna naszej Biblioteki, która powstała w 2003 r. Obecnie zostało opracowanych 36 medali. Większość z nich była ukazana na wystawach w 1972 r. i w 1991 r., do których wydano katalogi wystaw⁵. Do opracowania wspomnianej bazy wykorzystano także inne publikacje⁶. Zbiór medali jest gromadzony Bibliotece Akademii Medycznej od 1960 r. Zostały one ofiarowane naszej Uczelni, władzom rektorskim lub także bezpośrednio Bibliotece. Medale wydały różne instytucje, towarzystwa naukowe związane z medycyną, szkoły wyższe, władze miejskie Wrocławia, Poznania, Opola i Kutna oraz Biblioteka Ossolineum i Śląski Okręg Wojskowy. Upamiętniają one różne zjazdy naukowe, rocznice regionalne, są uczczeniem ważnych osób lub instytucji zasłużonych dla rozwoju medycyny⁷.

Nazwa	Data	Miejscowość	Opis
Medal upamiętniający 150-lecie urodzin Tytusa Chałubińskiego (1820-1889)	1972	Warszawa	Medal upamiętniający 150-lecie urodzin Tytusa Chałubińskiego (1820-1889). Był on najsłynniejszym lekarzem XIX-wiecznej Warszawy, a równocześnie odkrywcą Zakopanego, pionierem taternictwa, turystyki górskiej
Medal upamiętniający 100-lecie urodzin...	1991
Medal upamiętniający...

Baza podaje m.in. nazwę medalu, sygnaturę, materiał z jakiego wykonano medal, autora oraz datę powstania. Część z nich jest również przedstawiona graficznie. Interesującym medalem jest wybitny w 1972 r., na zlecenie Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny, medal upamiętniający 150-lecie urodzin Tytusa Chałubińskiego (1820-1889). Był on najsłynniejszym lekarzem XIX-wiecznej Warszawy, a równocześnie odkrywcą Zakopanego, pionierem taternictwa, turystyki górskiej

⁵ Polskie medale i odznaki medyczne. Katalog wystawy/ red. Leszek Barg, Stanisław Szpilczyński. Wrocław 1972; Medale w zbiorach Biblioteki Akademii Medycznej we Wrocławiu. Katalog wystawy, oprac. plast. Zofia Strożeczka-Tichy. Wrocław 1991.

⁶ Np. Edward Gorol, Medale lekarskie i farmaceutyczne wykonane w latach 1962-1974. Warszawa 1975; Współcześni wrocławscy medalierzy, (oprac.) Barbara Kozarska-Orzeszek. Wrocław 2002

⁷ Medale w zbiorach..., dz. cyt., s. 2.

i badaczem przyrody tatrzańskiej⁸.

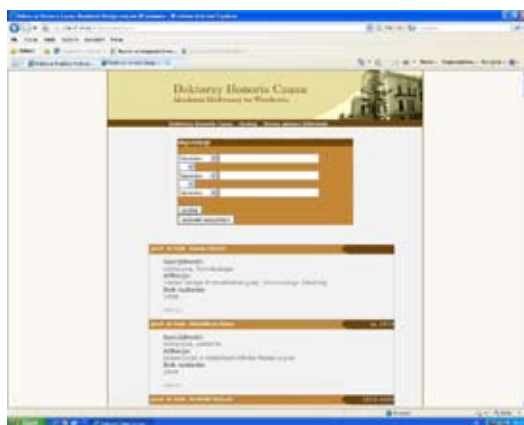
Natomiast jednym z najstarszych medali w naszym zbiorze, jest pochodzący z 1967 r., medal upamiętniający 150 lat Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (1817-1967), który został ofiarowany naszej Bibliotece z okazji tego jubileuszu.

*Baza własna: „Doktorzy honoris causa
Akademii Medycznej we Wrocławiu”*

⁸ Barbara Bruziewicz-Mikłaszewska: Tytus Aureliusz Chałubiński (1820-1889) i jego rok 2009. W 120 lecie śmierci, *Medium* 2010 nr 2 s. 19; zob. <http://www.bg.am.wroc.pl> - tam: „Bazy własne - Zbiory Specjalne Biblioteki AM - Medale” - sygn. 504017 - Tytus Chałubiński oraz sygn. 504024 - 150 lat Zakładu Narodowego im. Ossolińskich [27.05.2010 r. - strona Internetowa Biblioteki AM we Wrocławiu w budowie].

Zainicjowanie bazy miało miejsce w 2009 r. Asumptem do jej powstania jest sześćdziesiąta rocznica utworzenia Akademii Medycznej we Wrocławiu, której jubileusz będzie obchodzony w 2010 r. Zawiera ona sylwetki znamienitych osób, które zostały uhonorowane przez naszą Uczelnię tytułem doktora honoris causa. Byli to przede wszystkim wybitni przedstawiciele nauk medycznych i farmaceutycznych, ale nie tylko, byli to również zasłużeni w inny sposób dla naszej medycznej Uczelni i tak np. ostatnio w 2009 r. nadano tytuł Księdzu Henrykowi Kardynałowi Gulbinowiczowi⁹. Natomiast jako pierwszy ten tytuł otrzymał profesor Stanisław Kulczyński, który był rektorem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, a następnie pierwszym rektorem Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu¹⁰. To ważne wydarzenie w życiu powstałej w 1950 r. Akademii Medycznej miało miejsce 3 marca 1961 r.¹¹. W obecnym stanie (styczeń 2010 r.) zawiera ona 70 nazwisk. Baza będzie systematycznie uzupełniana o kolejne osoby, które otrzymały ten tytuł oraz dane, aby były one jak najbardziej uaktualnione.

Baza zamieszcza podstawowe informacje dotyczące konkretnej osobistości, m.in.: nazwisko i imię, lata życia, specjalność, rok nadania tytułu, biogram, elementy graficzne (portret, dyplom) oraz źródła z których zaczerpnięto powyższe dane. Przygotowywana jest także wersja w języku angielskim. Wśród osób, które otrzymały tytuł doktora honoris causa w 1982 r. był m.in. profesor Adam Gruca (1893-1983)

⁹ Aleksandra R a c z k o w s k a : Obchody Święta Nauki Wrocławskiej połączone z Jubileuszem 60-lecia AM, 65-lecia Nauczania Medycyny w Powojennym Wrocławiu i 200-lecia Uniwersyteckiej Medycyny we Wrocławiu. *Gazeta Uczelniana* 2009 R. 15 nr 2 s. 2-4

¹⁰ Leszek P a r a d o w s k i : Przedmowa. W: Doktorzy honoris causa Akademii Medycznej we Wrocławiu 1950-2005/red. Urszula Mądrzak. Wrocław 2005 s. 5

¹¹ Doktorzy honoris..., dz. cyt., s. 7.

z Akademii Medycznej w Warszawie, absolwent Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, wybitny chirurg i ortopeda¹².

Mam nadzieję, że tak zaprezentowane zróżnicowane medyczne kolekcje historyczne, są dobrym początkiem, aby mogły być tworzone również w innych bibliotekach w formie otwartego dostępu. Umieszczanie takich kolekcji w bibliotekach cyfrowych czy bazach własnych biblioteki jest bardzo potrzebne, tak z punktu widzenia samej instytucji, jak i czytelnika. Wzrastające zainteresowanie zbiorami z historii medycyny udostępnianymi w takiej formie, a których ciągle brakuje, motywuje równocześnie do podejmowania nowych inicjatyw o podobnym charakterze.

¹² Tamże, s. 73-75; zob. <http://www.bg.am.wroc.pl> - tam: „Bazy własne - Doktorzy honoris causa Akademii Medycznej we Wrocławiu” - Gruca Adam [27.05.2010 r. - strona Internetowa Biblioteki AM we Wrocławiu w budowie].